

Sygn. akt III AUa 39/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Karolina Ernest

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2016 r. w Szczecinie

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zwrot opłaconych składek

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 października 2015 r. sygn. akt IV U 760/15

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka -Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 39/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 13 maja 2015r. odmówił A. K. zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. z powodu niestwierdzenia nadpłaty. Organ rentowy wskazał, że składki te uległy przedawnieniu.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczona zarzuciła naruszenie przepisów:

a) art. 24 ust. 6b ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie i brak zawiadomienia odwołującej – po stwierdzeniu, że nie podlegała ona ubezpieczeniu

społecznemu z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993 – o tym, że składki te zostały przez nią nienależnie uiszczone,

b) art. 24 ust. 6c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną jego wykładnię i brak uznania, że w sytuacji wydania w innej sprawie prawomocnej decyzji o niepodleganiu przez odwołującą ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993 Zakład Ubezpieczeń Społecznych musi stwierdzić, że składki te zostały nienależnie uiszczone i zawiadomić o tym płatnika składek lub też zwrócić równowartość tych składek po otrzymaniu stosowego wniosku płatnika,

c) art. 24 ust. 6g ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niewłaściwe jego zastosowanie, skutkujące nieprawidłowym przyjęciem, że prawo odwołującej do zwrotu składek uiszczonych przez nią w latach 1990-1993 uległo przedawnieniu.

Zarzuciła także naruszenie przepisów prawa procesowego tj. sprzeczność ustaleń poczynionych przez ZUS Oddział w G. z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że na koncie odwołującej nie stwierdza się nadpłaty składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993, gdy tymczasem fakt ten wynika, choćby z prawomocnego wyroku Sadu Okręgowego w Koszalinie z dnia 30 czerwca 2014r. sygn. akt IVU 670/14, w którym to wyroku sąd uznał, że odwołująca nie podlegała temu ubezpieczeniu.

Wskazując na powyższe zarzuty ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i zwrot równowartości uiszczonych przez nią za okres od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. składek na ubezpieczenie społeczne oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z 14 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczona oraz orzekł o kosztach.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 7 stycznia 1991r. A. K. dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą wskazując jako datę rozpoczęcia działalności 10 grudnia 1990r. W druku zgłoszenia w pkt 10 ppk b) nie oświadczyła, że jest ubezpieczona z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. W związku ze zgłoszeniem organ rentowy przesłał ubezpieczoną książeczkę wpłat składek z ustaloną miesięczną składką według stopy procentowej 38% i zawiadomił, że zaległe składki winny być opłacone za okres od 1 grudnia 1990r.

Pismem z 13 listopada 2013r. organ rentowy zawiadomił ubezpieczoną o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie ustalenia obowiązku podlegania przez nią ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. wskazując, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (t.jed. Dz.U. z 1989r. nr 46 poz.250 ze zm.) obowiązującego do 31 grudnia 1998r. – ubezpieczeniu społecznemu określonymu tą ustawą nie podlegają osoby prowadzące działalność, które są równocześnie pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie. Organ rentowy wskazał, że ze świadectwa pracy z dnia 31 października 1993r. wynika, że ubezpieczona była zatrudniona w PP (...) – Salon (...) w G. na 1/2 etatu. Dodatkowo w okresie od 1 stycznia 1990r. do 7 sierpnia 1994r. prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu opłaciła składki na ubezpieczenie społeczne.

Decyzją z dnia 20 grudnia 2013r. organ rentowy stwierdził, że A. K. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą we własnym zakresie w okresie od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu unormowanemu ustawą z dnia 18 grudnia 1976r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin.

Ubezpieczona wniosła odwołanie od powyższej decyzji, a wyrokiem z dnia 30 czerwca 2014r. wydanym w sprawie o sygn. akt IVU 670/14 Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odwołań to oddalił.

W wyniku rozpoznania wniosku A. K. z 23 kwietnia 2015r. o zwrot nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. tj. za okres równoczesnego pozostawania w stosunku pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. 13 maja 2015r. wydał decyzję odmowną z powodu niestwierdzenia nadpłaty. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że składki te uległy przedawnieniu.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Podkreślił, że istotą sporu pomiędzy stronami było ustalenie, czy składki opłacone przez A. K. na ubezpieczenie społeczne osoby prowadzącej działalność gospodarczą za okres od 1 stycznia 1990r. do 31 października 1993r. podlegają zwrotowi. Przy tym Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że z uwagi na prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 30 czerwca 2014r. wydanym w sprawie sygn. akt IVU 670/14, bezsporny był fakt, iż składki za ten okres zostały nienależnie opłacone, ponieważ wnioskodawczyni w okresie od 1 stycznia 1990r. do 31 października 1993r. nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Wskazując na piśmiennictwo Sąd pierwszej instancji wyjaśnił pojęcie nienależnie opłaconej składki, a następnie, w oparciu o art. 24 ust. 6a – 6h ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.jedn. Dz.U. z 2015r poz.121, dalej: ustawa systemowa), a w szczególności art. 24 ust. 6g, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808), zmienionego następnie art. 11 ust. 1b ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378).

Sąd pierwszej instancji zważył, że ustalenie powyższej sytuacji prawnej ubezpieczonej nastąpiło po upływie wszystkich terminów przedawnienia nienależnie uiszczonych składek. Zaznaczył, że do spraw składkowych stosuje się posiłkowo przepisy prawa podatkowego, przy czym na tym tle istnieje bogate orzecznictwo Sądów Administracyjnych, które zakłada, że przedawnienie istnieje, przy późniejszym stwierdzeniu, iż dane zobowiązanie podatkowe nie istniało od początku, a żądanie zwrotu podatku zostało zgłoszone później. Brak we właściwym czasie świadomości prawa, w ocenie Sądu Okręgowego nie jest okolicznością powodującą zniweczenie zaistniałego przedawnienia.

Odnosząc się do zarzutów ubezpieczonej, Sąd pierwszej instancji wskazał, że przyjmuje się, iż pojęcie nienależnie opłaconej składki obejmuje przypadki, w których istniała podstawa prawna świadczenia składkowego, ale zostało ono spełnione w kwocie wyższej niż należna (nadpłata), jak również w przypadku opłacenia składki bez podstawy prawnej (zob. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. Jacek Wantoch - Rekowski, Toruń 2007, uw. nr 12 do art. 24, s.203). Przy tym Sąd Okręgowy zaznaczył, że zasady postępowania w przypadku opłacenia nienależnych składek określono w przepisach art. 24 ust. 6a – 6h ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.jedn. Dz.U. z 2015r poz.121, dalej: ustawa systemowa), w tym istotna dla przedmiotowej sprawy była regulacja zawarta w art. 24 ust. 6g, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808), zmienionego następnie art. 11 ust. 1b ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378).

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji zauważył, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010 nr 4, poz.35), stwierdził niezgodność art. 24 ust. 7 ustawy systemowej z art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując, że sposób określenia w tym przepisie chwili rozpoczęcia biegu terminu dochodzenia zwrotu nienależnie opłaconej składki na chwilę „daty ich wpłacenia” prowadzi do negatywnego zróżnicowania kategorii płatników, w których przypadku ustalenie, że składka była nienależnie opłacona, następuje w pewien czas po opłaceniu składki co jest niezgodne z konstytucją, gdyż skarżący, wykazując wymaganą staranność we własnych sprawach, nie mogli wystąpić z wnioskiem o zwrot nienależnie opłaconych składek, ponieważ przed dniem uprawomocnienia się decyzji stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, składki nie były jeszcze nienależne, a po prawomocności decyzji stałyby się przedawnione. Sąd Okręgowy zaznaczył, że z

tych względów w projekcie opracowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (druk sejmowy nr 3753, VI kadencja) przyjęto koncepcję, w myśl której nienależnie opłacone składki miały ulec przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od daty otrzymania od organu rentowego zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek, a w przypadku braku tego zawiadomienia – od dnia opłacenia składek. Taką treść ustawodawca nadał art. 24 ust. 6g ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od dnia 20 lipca 2011 r., przyjmując jednocześnie w art. 24 ust. 6h tej ustawy, że bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g ulega zawieszeniu: w przypadku wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek - od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (pkt 1); jeżeli wydanie decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek jest uzależnione od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd - do dnia, w którym decyzja innego organu stała się ostateczna lub orzeczenie sądu uprawomocniło się, nie dłużej jednak niż na okres 2 lat (pkt 2); od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia, nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy (pkt 3); w przypadku wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym lub obniżającej podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia - od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (pkt 4).

Sąd Okręgowy zaznaczył w dalszej kolejności, że w sytuacji wydania przez organ rentowy zawiadomienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej nie ma zastosowania art. 24 ust. 6g pkt 2, bowiem ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw określono wyraźnie termin początkowy biegu terminu przedawnienia nienależnie opłaconych składek, przyjmując, że będzie to albo data otrzymania od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek, albo - w razie braku takiego zawiadomienia - dzień opłacenia składek.

W ocenie Sądu pierwszej instancji ratio legis wskazanych przepisów miało na celu między innymi umożliwienie zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w sytuacji, gdy żądanie zwrotu nadpłaconych składek jest wynikiem prawomocnego orzeczenia stwierdzającego brak podstawy do opłacenia składki.

Sąd meriti zauważył, że do końca 2002r. zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i płatnik (ubezpieczony) mieli 5 lat, aby ubiegać się o opłacenie należnych składek lub zwrot składek nienależnie opłaconych. Od dnia 1 stycznia 2003 r. na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 2002r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074) termin dochodzenia należności składkowych na podstawie art. 24 ust. 4 ustawy systemowej wynosił dla organu rentowego 10 lat, a pozostawiony został w art. 24 ust. 7 tej ustawy okres 5 letni dla nienależnie opłaconych składek. Następnie termin ten na podstawie ustawy z dnia 28 marca 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 67, poz. 411) został wydłużony do 10 lat z tym zastrzeżeniem, że jeżeli płatnik wystąpił o zwrot nienależnie opłaconych składek po upływie 10 lat od daty ich opłacenia, mógł jedynie zaliczyć nienależnie opłacone składki na poczet składek zaległych bądź należności składkowych bieżących lub przyszłych. Nowelizacja art. 24 ust. 7 ustawy systemowej na podstawie przepisów intertemporalnych nie obejmowała jednak nienależnie opłaconych składek, które uległy przedawnieniu na podstawie przepisów dotychczasowych. Art. 24 ust. 7 ustawy systemowej w brzmieniu nadanym ustawą nowelizacyjną z dnia 28 marca 2008 r. stał się przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010 nr 4, poz.35) uznał powyższy przepis za niezgodny z konstytucją. Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 24 ust. 7 ustawy systemowej stracił moc z dniem 10 czerwca 2010 r. Wobec powyższego ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw do ustawy systemowej został dodany do art. 24 ust. 6g, zgodnie z którym nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat licząc od dnia otrzymania zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek (art. 24 ust. 6g pkt 1) lub po upływie 10 lat od opłacenia składek, w przypadku, gdy Zakład nie zawiadomił o możliwej kwocie zwrotu (art. 24 ust. 6g pkt 2). Jednocześnie ustawodawca w art. 5 ust. 3 i 4 ustawy zmieniającej zawierającym przepisy intertemporalne postanowił, że do nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, jeżeli nie

upłynął jeszcze termin dochodzenia ich zwrotu, stosuje się art. 24 ust. 6b, 6c, 6g i 6h ustawy systemowej w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Sąd Okręgowy wskazał, że w przypadkach, o których mowa w ust. 3, okoliczności uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, określone w art. 24 ust. 6h ustawy systemowej w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, uwzględnia się również wtedy, gdy okoliczności te wystąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Powyższa ustawa weszła w życie 20 lipca 2011 r. Następną zmianą powyższych przepisów miała miejsce z dniem 1 stycznia 2012 r., na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. z 2011r., nr 232 poz.1378) - zmieniającego treść art. 24 ust. 6g ustawy systemowej, ponieważ skrócony został okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne z 10 do 5 lat. Zgodnie zaś z art. 27 ust. 3 powyższej ustawy do przedawnienia należności z tytułu nienależnie opłaconych składek, o którym mowa w art. 24 ust. 6g ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Wedle zatem zasady wynikającej z tego przepisu do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. (wedle starych zasad z zastosowaniem 10 - letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5 -letni termin przedawnienia, z tym jednakże bardzo istotnym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 przywołanego przepisu, stosownie do którego, jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Za każdym więc razem konieczne jest ustalenie terminu upływu przedawnienia na podstawie przepisów „starych” i „nowych” i przyjęcie terminu bardziej korzystnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r., I UK 613/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 44).

Wskazując na powyższe Sąd Okręgowy zważył, że organ rentowy prawidłowo zastosował prawo materialne przyjmując, iż nastąpił upływ okresu przedawnienia składek za okres od 1 grudnia 1990r. do 31 października 1993r. W przypadku składek za w/w okres od dnia ich opłacenia upłynął okres ponad 17 lat jeszcze przed dniem 20 lipca 2011 r.tj. przed wejściem w życie art. 24 ust. 6g, który wprowadził okres przedawnienia nienależnie opłaconych składek wynoszący 10 lat licząc od opłacenia składek i już na podstawie tego przepisu należało uznać należności z tytułu składek za przedawnione. Z tego względu Sąd ten uznał, że były to należności przedawnione przed dniem 1 stycznia 2012 r. a zatem zasada wynikająca z art. 27 ust. 1 z związku z ust. 3 pkt 2 ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców nie miała do nich zastosowania. Zarzuty odwołania dotyczące istnienia nadpłaty składek nie miały zdaniem Sądu pierwszej instancji w tej sytuacji znaczenia skoro organ rentowy mógł skutecznie podnosić zarzut przedawnienia nienależnie opłaconych składek.

Sąd Okręgowy wskazał zarazem, że organ rentowy nie miał obowiązku zawiadomienia odwołującej – po stwierdzeniu, że nie podlegała ona ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993 – o tym, że składki te zostały przez nią nienależnie uiszczone w myśl art.24 ust. 6b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tym przepisem Zakład zawiadamia płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone. Nie miał też obowiązku w sytuacji wydania w innej sprawie prawomocnej decyzji o niepodleganiu przez odwołującą ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993 stwierdzić, że składki te zostały nienależnie uiszczone i zawiadomić o tym płatnika lub też zwrócić równowartość tych składek po otrzymaniu stosowego wniosku płatnika w myśl art.24 ust.6c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia zasad współzycia społecznego Sąd Okręgowy podniósł, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, a więc określają w sposób ścisły uprawnienia i obowiązki ubezpieczeniowe, nie pozostawiając instytucjom ubezpieczenia społecznego w zasadzie żadnej sfery swobodnego uznania. Bezwzględnie dwukierunkowo obowiązujące normy prawa ubezpieczeń społecznych nie mogą być modyfikowane ani zmieniane przez żadną ze stron stosunku ubezpieczenia społecznego. Także przepisy dotyczące postępowania mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, bowiem art. 477¹² k.p.c. stwierdza niedopuszczalność zawarcia ugody w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, a więc strony nie

mają możliwości czynienia sobie wzajemnych ustępstw czy wyrażania zgody na rozwiązania kompromisowe, które odbiegałyby od litery prawa. Nadto brak jest regulacji prawnej, która nakazuje stosować odpowiednio w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisy Kodeksu cywilnego. Z tych też względów przepis art.5 k.c. nie mógł mieć w tej sprawie zastosowania.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodziła się ubezpieczona. W wywiedzionej apelacji wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 24 ust. 6b ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędną jego wykładnię skutkującą nieprawidłowym uznaniem przez Sąd I instancji, że organ rentowy nie miał obowiązku zawiadomić odwołującej po dniu 14 października 2013 roku o tym, że składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993, zostały nienależnie uiszczone,

b) art. 24 ust. 6a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędną jego wykładnię wpływającą na błędne uznanie przez Sąd I instancji, że organ rentowy – wobec treści tego przepisu – zawiadamia płatnika składek o nienależnie uiszczonych przez niego składkach na ubezpieczenie społeczne jedynie wtedy, kiedy mogą być one zwrócone, gdy tymczasem przepis ten statuuje jedynie zasadę, że w pierwszej kolejności nienależnie opłacone składki na ubezpieczenie społeczne winny zostać zaliczone na poczet zaległych składek,

c) art. 24 ust. 6g pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 6b, poprzez niewłaściwe ich niezastosowanie i brak przyjęcia, że roszczenie odwołującej o zwrot składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia przez nią działalności gospodarczej w latach 1990-1993, nie może zostać uznane za przedawnione, z uwagi na to, że odwołująca – pomimo obowiązku zawiadomienia jej przez organ rentowy o nienależnie uiszczonych składkach - nie otrzymała żadnego zawiadomienia od organu rentowego o powyższych okolicznościach,

d) art. 24 ust. 6c i art. 24 ust. 6d w zw. z art. 24 ust. 6b ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez niewłaściwe ich niezastosowanie i brak przyjęcia, że składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia przez odwołującą działalności gospodarczej w latach 1990-1993 zostały nienależnie opłacone i brak zwrotu równowartości tych składek odwołującej w terminie 30 dni od dnia złożenia przez nią wniosku o ich zwrot,

2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, przez naruszenie art. 233 § 1 KPC w zw. z art. 227 KPC, poprzez brak wzięcia pod uwagę przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia istotnych okoliczności tej sprawy, mianowicie wydania w dniu 14 grudnia 2006 roku decyzji nr (...) przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w G., o ustaleniu kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 137.668,30 zł, która to decyzja uwzględniała w kapitale początkowym składki wpłacone przez odwołującą w latach 1990-1993 oraz wydania w dniu 14 października 2013 roku przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K. decyzji nr (...) o ponownym ustaleniu kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 127.920,54 zł, w którym powyższych składek nie uwzględniono już w kapitale początkowym.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie o zwrocie odwołującej równowartości uiszczonych przez nią w okresie od dnia 1 grudnia 1990 roku do dnia 31 października 1993 roku składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej przez nią w tym okresie działalności gospodarczej, oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji orzekł prawidłowo mimo oparcia się na niewłaściwych podstawach materialnych.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że przedawnienie należności jest oceniane (wobec braku odrębnych regulacji) według stanu prawnego, obowiązującego w dniu upływu terminu przedawnienia. Przedstawiona wykładnia nie oznacza działania przepisów wstecz, lecz wynika wprost z zasady legalizmu, wymagającej aby podstawą działania organów władzy publicznej był przepis prawny, obowiązujący w dacie podejmowania czynności przez te organy. Kwestie zaś zabezpieczenia społecznego przed wejściem w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, regulował szereg ustaw. W odniesieniu do osób prowadzących działalność gospodarczą, była to ustawa z 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 46, poz. 250). Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 pkt 1, w zw. z art. 1 ust. 1 tej ustawy, ubezpieczeniu nie podlegają osoby prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą, które są równocześnie pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie.

Zgodnie zaś z art. 35 ust. 5 ustawy z 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych zwrotu od Zakładu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne nie można dochodzić, jeżeli od daty ich opłacenia upłynęło 5 lat.

Z uwzględnieniem powyższego, należało mieć na uwadze, że A. K. 7 stycznia 1991 r. dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia siebie, jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą (10 grudnia 1990 r. wskazano jako dzień rozpoczęcia działalności). Jednocześnie opłacała składki z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od 1 grudnia 1990 r. do 31 października 1993 r., przy czym składki te, z uwagi na jednoczesne pozostawanie w zatrudnieniu, były opłacane nienależnie, o czym prawomocnym wyrokiem z 30 czerwca 2014 r. IV U 670/14 przesądził Sąd Okręgowy w Koszalinie.

Oznacza to, że należności z tytułu nienależnie opłaconych składek, mogły być zwrócone na stosowny wniosek ubezpieczonej złożony w organie rentowym, który jednakże nie wpłynął. W konsekwencji, należności te uległy przedawnieniu po upływie 5 lat od ich opłacenia (art. 35 ust. 5 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych). Nie można jednocześnie uznać, że jakkolwiek przepis prawa, obowiązujący ówczesnie, nakazywał organowi rentowemu zawiadomić ubezpieczoną o istnieniu nadpłaty. Także na gruncie obecnie obowiązujących przepisów, nie można przyjąć, że organ rentowy ma obowiązek informowania o nadpłacie. Składki bowiem ulegają przedawnieniu po upływie pięciu lat, licząc od dnia otrzymania zawiadomienia z ZUS albo faktycznego opłacenia składek, w przypadku braku zawiadomienia (art. 24 ust. 6g pkt 1 i 2 ustawy systemowej).

Nie można zarazem zapominać, że fakt nienależnego opłacania składek wynikał bezspornie z winy A. K.. W zgłoszeniu do ubezpieczenia z 7 stycznia 1991 r., ubezpieczona bowiem nie oświadczyła, że podlega ubezpieczeniu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, dokonując wykreślenia stosownych pól (k. 4-5 akt. ZUS), choć bezspornie, w okresie 1 stycznia 1984 r. – 31 października 1993 r. zatrudniona była w PP (...) w wymiarze 0,5 etatu, a w konsekwencji podlegała ubezpieczeniu na gruncie obowiązujących ówczesnie przepisów jedynie z tytułu zatrudnienia. Oznacza to, że A. K. świadomie wprowadziła organ rentowy w błąd, który doprowadził do uiszczenia przez nią nienależnych składek. Jednocześnie, jeżeli miała świadomość nienależnego opłacenia składek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, mogła wystąpić ze stosownym wnioskiem do organu rentowego, w celu zwrotu należności. Fakt, że nie dopilnowała swoich interesów, nie może rodzić negatywnych skutków dla organu rentowego, który wydał zgodne z prawem decyzje. Wszak ubezpieczona, jako osoba prowadząca w spornym okresie działalność gospodarczą winna wykazać się większą niż przeciętna świadomością prawną.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że nawet gdyby do sytuacji ubezpieczonej zastosować obecnie obowiązujące przepisy, to słusznie już Sąd Okręgowy zauważył, że w przypadku składek za okres od 1 grudnia 1990 r. do 31 października 1993 r., od dnia ich opłacenia upłynął okres ponad 17 lat jeszcze przed dniem 20 lipca 2011 r., tj. przed wejściem w życie art. 24 ust. 6g, który wprowadził okres przedawnienia nienależnie opłaconych składek wynoszący 10 lat licząc od opłacenia składek. Mając zaś na względzie twierdzenia w zakresie obowiązku zawiadomienia ubezpieczonej o nadpłacie, należy zauważyć, że zgodnie z treścią art. 24 ust. 6b ustawy systemowej, zakład zawiadamia płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone. Skoro zaś

składki opłacone przez ubezpieczoną nie mogły być zwrócone, nie można mówić o naruszeniu przez organ obowiązku informowania.

Odnosząc się zaś do zarzutu nieuwzględnienia w niniejszej sprawie treści decyzji organu rentowego z 14 grudnia 2006 r., należy wskazać, że postępowanie toczy się wskutek wniesienia odwołania od decyzji odmawiającej zwrotu nienależnie opłaconych składek. Nie może zatem dotyczyć ewentualnych błędów popełnionych przy obliczaniu kapitału początkowego ubezpieczonej, na potrzeby wydania innej decyzji, w zupełnie odmiennej sprawie. A. K. kwestionując zatem ustalenia dokonane przez organ rentowy w ramach obliczania jej kapitału początkowego, winna wnieść odwołanie od decyzji ten kapitał ustalającej. Podnoszenie bowiem w obecnie toczącym się postępowaniu zarzutów względem innej decyzji nie może stanowić podstawy do wywodzenia błędów w rozumowaniu Sądu pierwszej instancji, który miał obowiązek uwzględnienia stanu prawnego wynikającego z decyzji administracyjnej i odnoszącego się do sfery stosunków, które zostały poddane uregulowaniu na drodze postępowania administracyjnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka -

Stelmaszczuk